

Identitetsskapande i ett andraspråk

En kvalitativ studie om hur vuxna svenska för invandrare-elever från Polen betraktar sina identiteter i svenska

Vanessa Frey

Institutionen för svenska och flerspråkighet

Examensarbete 15 hp

Svenska som andraspråk

Ämneslärarprogrammet

Vårterminen 2017

Handledare: Caroline Kerfoot

English title: Identity construction in a second language: A qualitative study about how adult Swedish for Immigrants students from Poland perceive their identities in Swedish

Stockholms
universitet

Identitetsskapande i ett andraspråk

En kvalitativ studie om hur vuxna svenska för invandrare-elever från Polen betraktar sina identiteter i svenska

Vanessa Frey

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att undersöka hur vuxna elever som studerar svenska för invandrare (SFI) betraktar sina identiteter som svensktalande. Inom det poststrukturalistiska perspektivet bedöms identiteten som dynamisk och föränderlig (Weedon, 1987; Norton Peirce, 1995; Norton, 2000) medan det socialkonstruktivistiska perspektivet anser att identiteten skapas och förhandlas i relation till samhället (Le Page & Tabouret-Keller, 1985). Båda dessa perspektiv har använts med anknytning till språkinlärning och är därför relevanta för denna studie och de frågor som ämnas att besvaras. Målet är att besvara frågor om vilken funktion språket har för svenska som andraspråksinlärare vid identitetsskapande i ett andraspråk enligt dem själva, hur dessa inlärare upplever möjligheten att interagera i polska kontra svenska samt hur begränsningar inom andraspråket påverkar inlärnarnas möjlighet att göra (eng. *perform*) identitet. Informanterna består av tre polska elever som flyttade till Sverige i vuxen ålder och studerar kurs D inom SFI. Studien har en kvalitativ inriktning där datainsamlingen skedde via intervjuer samt frågeformulär som utgjorde den tematiska analysen och analyserades utifrån den narrativa analysmetoden. Resultaten visade att även om de tre informanterna hade till viss del olika upplevelser kring möjligheten att göra identitet inom deras andraspråk påverkade de språkliga begränsningar deras möjligheter att positionera sig som de ville i samhället.

Nyckelord

Identitet, identitetsskapande, andraspråksinlärning, språkliga begränsningar, positionering, investering

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Syfte	1
1.2. Frågeställningar	1
1.3. Disposition	1
2. Bakgrund och teori	2
2.1. Teoretisk ram	2
2.1.1. Identitet och språk	2
2.1.2. Positionering och legitimitet	3
2.1.3. Investering i ett andraspråk	3
2.2. Tidigare forskning	3
2.2.1. Identitet, språkinläring och narrativ identitet	3
3. Metod och material	5
3.1. Metodval	5
3.1.1. Frågeformulär	5
3.1.2. Intervju	6
3.1.3. Narrativ analys	6
3.2. Urval	7
3.3. Informanter	7
3.3.1. Aleksander	7
3.3.2. Julia	7
3.3.3. Lena	7
3.4. Genomförande	7
3.4.1. Inför genomförandet av intervjuerna	7
3.4.2. Vid intervjutillfället	7
3.4.3. Efter intervjutillfället	8
3.5. Validitet	8
3.6. Etiska aspekter	8
4. Resultat och analys	9
4.1. Sammanfattning av intervjuer	9
4.1.1. Aleksander	9
4.1.2. Julia	10
4.1.3. Lena	10
4.2. Tematisk analys av intervjuer	11
4.2.1. Språkliga begränsningar	11
4.2.2. Legitima talare och positionering	12

4.2.3. Investering.....	14
5. Diskussion och slutsatser.....	16
5.1. Frågeställningar och slutsatser	16
5.1.1. Hur uppger tre svenska som andraspråksinlärare från Polen att de skapar identiteter i polska kontra svenska?	16
5.1.2. Hur upplever dessa inlärare möjligheten att interagera i dessa språk?	16
5.1.3. Hur påverkar språkliga begränsningar inom andraspråket inlärnarnas möjligheter att göra (eng. <i>perform</i>) identitet?	17
5.1.4. Studiens bidrag till forskningsområdet	17
5.2. Metoddiskussion	17
5.3. Vidare forskning	18
Referenser.....	19
Bilagor	
Bilaga 1: Missivbrev	0
Bilaga 2: Frågeformulär.....	1
Bilaga 3: Intervjuguide	2
Bilaga 4: Transkriptionsnyckel.....	3

1. Inledning

Med den ökade globaliseringen som pågår i världen idag ökar intresset av att flytta till nya länder. Detta medför både en önskan och ett behov av att kunna lära sig nya språk och skapa nya identiteter när detta behövs. Om man inte har tillräckligt med kunskap inom sitt andraspråk kan det dock bli svårt att förmedla vem man är och hur man vill framstå. Detta kan till exempel vara en svårighet om man vill skoja på andraspråket eller förmedla en specifik åsikt men inte har möjlighet till det på grund av språkliga brister. Individer som inte kan förmedla dessa åsikter på ett andraspråk riskerar att känna sig otillräckliga och utanför det nya samhället som de befinner sig i.

Det finns olika sätt att tala om begreppet identitet. Weber och Horner (2012) jämför identiteten med antingen en persika eller en lök. Jämförelsen med en persika innebär att identiteten är statisk och att endast mindre delar som inte tillhör kärnidentiteten förändras, medan jämförelsen med en lök innebär att identiteten har flera lager som kan förändras över tid beroende på ens situation samt omgivning. Detta socialkonstruktivistiska synsätt, menar Weber och Horner, är det som diskuteras mest inom samhällsvetenskaplig forskning då identiteten konstrueras av individen tillsammans med andra i samhället. Inom detta synsätt är inte identitet något man har utan något man gör eller skapar. Även om delar av identiteten kan förloras består den endast av lager som kan ersättas med nya lager (Weber & Horner, 2012). Detta är ett av synsätten som denna studie följer.

Forskning inom andraspråksinlärning och identitetsskapande har ökat under de senaste åren. Däremot finns inte så mycket forskning om detta ur ett svenskt perspektiv. Denna studie fokuserar därför på hur andraspråksinlärare av svenska betraktar sina identiteter utifrån ett andraspråksperspektiv och diskuterar detta med hjälp av en tematisk analys. Idén för studien kom från att ha läst en avhandling av Katrin Ahlgren (2014) som via samtal om språkliga identiteter analyserade hur andraspråkstalare av svenska betraktade sina identiteter. Denna avhandling tog dessutom upp vilken betydelse dessa andraspråkstalare ansåg att språket hade i hur de gjorde sina identiteter på sina förstaspråk jämfört med svenska. Med utgångspunkt i Paul Ricœurs teorier om berättande skriver Ahlgren att ”det hela tiden [är] möjligt att korrigera sin identitet beroende på hur man vill framställa sig själv” (2014, s. 32). Men hur möjligt är detta om individen inte behärskar sitt andraspråk till att börja med?

1.1. Syfte

Syftet med denna undersökning är att analysera hur vuxna SFI-elever från Polen ser på sin identitet i ett andraspråk och vilken funktion språket har vid skapandet av identiteter i ett andraspråk.

1.2. Frågeställningar

1. Hur uppger tre svenska som andraspråksinlärare från Polen att de skapar identiteter i polska kontra svenska?
2. Hur upplever dessa inlärare möjligheten att interagera i dessa språk?
3. Hur påverkar språkliga begränsningar inom andraspråket inlärnarnas möjlighet att göra (eng. *perform*) identitet?

1.3. Disposition

Uppsatsen inleds med en genomgång av bakgrund och teori där studiens centrala begrepp definieras och tidigare forskning sammanfattas. I metod och materialavsnittet presenteras studiens metodval samt

urval och kortare beskrivningar av informanterna. Vidare i detta avsnitt beskrivs även hur studien genomfördes samt dess validitet och etiska aspekter. Efterföljande avsnitt, resultat och analys, sammanfattar intervjuerna och analyserar dessa tematiskt. I det avslutande avsnittet diskuteras diverse slutsatser utifrån studiens frågeställningar vilket efterföljs av studiens bidrag till detta forskningsområde. Detta avsnitt diskuterar även studiens metod och avslutas med förslag till vidare forskning.

2. Bakgrund och teori

I detta avsnitt presenteras den bakgrund som studien baseras på och är uppdelat i två delar. Den första delen behandlar den teoretiska ramen där studiens centrala begrepp definieras samt diskuteras. Den andra delen behandlar tidigare forskning som är relevant för studien med specifik fokus på identitet, språkinläring och narrativ identitet.

2.1. Teoretisk ram

2.1.1. Identitet och språk

Begreppet *identitet* kan betraktas olika beroende på vilket perspektiv man följer. Inom poststrukturalism anses identiteten vara rörlig och dynamisk (Weedon, 1987; Norton Peirce, 1995; Norton, 2000) medan den inom socialkonstruktivism skapas och förhandlas i relation till och i samband med samhället (Le Page & Tabouret-Keller, 1985; Weber & Horner, 2012). Enligt Norton (2000) är identitet ett föränderligt fenomen som ger individen möjlighet att förstå sin plats i världen och hur hen kan relatera till den. Denna identitet förändras däremot i samband med hur olika relationer i samhället förändras (Norton, 2000). Identiteter kännetecknas av ”föränderlighet, fluiditet och hybriditet” (Wedin & Musk, 2010, s. 15) och är inte ”fasta enheter utan ständigt under konstruktion och förändring genom förhandlingar och positioneringar i diskurser” (Werndin, 2010, ss. 112-113). Dessutom är de en ”effekt eller ett resultat av hur man talar om sig själv samt hur man förhåller sig till andra i samtal” (Musk, 2010, s. 56) vilket även är en beskrivning som görs av Wedin och Musk (2010). De förklarar att identitet inte är ”något man har inom sig utan [...] något som uppstår i socialt samspel med andra som en dynamisk process” (Wedin & Musk, 2010, ss. 14-15). Denna process ser olika ut beroende på mottagare och kontext och de olika språkliga val som görs i olika situationer grundas således i hur man som individ positionerar sig beroende på denna kontext och mottagare (Wedin & Musk, 2010; Werndin, 2010).

I flerspråkiga sammanhang blir detta förhållningssätt mer komplext då dessa talare har fler språkliga begränsningar. I dessa sammanhang blir identiteter mer framträdande eftersom olika tolkningar kommer i konflikt med varandra. På grund av denna konflikt kan en maktkamp om vilken den korrekta tolkningen är uppstå (Pavlenko & Blackledge, 2004). Identiteter i dessa sammanhang betraktas även som ”social, discursive, and narrative options offered by a particular society in a specific time and place” (Pavlenko & Blackledge, 2004, s. 19). Med detta menas att individen gör olika identitetsskapande val beroende på kontext. Dessutom påverkas identitetsskapande av maktrelationer som existerar mellan språkinlärare och målspråkstalare (Norton, 2000). Tillstånden som inlärare använder språket inom och sättet som målspråkstalarna kan underlätta användningen av detta är viktiga aspekter inom andraspråksinläring (Norton, 1997). En språkinlärare samtalar inte enbart med en partner men även med sig själv då hen måste omorganisera sitt jag i förhållande till den sociala världen (Norton, 1997). Detta gör att inläraren blir delaktig i identitetsskapande och förhandlingar. Däremot måste man även förstå att identiteten skapas och tolkas genom förhandlingar mellan hur andra ser på en och hur man ser på sig själv (Weber & Horner, 2012).

Språk är inte en neutral form av kommunikation. Enligt Norton är det även en praktik som är socialt konstruerad i ”the hegemonic events, activities and processes that constitute daily life – the practices

that are considered normal by the dominant society” (2000, s. 130). Detta innebär att det språk som används i ett visst samhälle har utpräglats av den dominerande majoriteten som är överens om vilka sociala regler som finns. Språkinläring är en social handling som engagerar inlärares identiteter på avancerade och ibland motsägelsefulla sätt och kan därför vara svåra att föras över från en situation till en annan (Norton, 2000). Genom diskursiva handlingar kan däremot både samtalsinnehållet och uttrycksformen vara identitetsskapande. Till exempel kan ”identitetshandlingar [...] vara löst eller hårt kopplade till de specifika språkliga uttrycksmedlen” (Musk, 2010, s. 57). Detta innebär att språkvalet kan vara en grundpelare i hur individens identitet uttrycks och de språkliga val som man gör kan leda till att man blir en del av en grupp men de kan även utesluta en från samma grupp (Musk, 2010). Språk är på så sätt nyckeln till acceptans.

2.1.2. Positionering och legitimitet

Genom *positionering* får man eller tar man sig an rollen som en viss person i en viss grupp. Positionering är sättet ”in which the discursive practices constitute the speakers and hearers in certain ways and yet at the same time is a resource through which speakers and hearers can negotiate new positions” (Davies & Harré, 1990, s. 62). Denna konstruktion skapas i samband med andra och kan förändras beroende på vilken grupp eller situation man befinner sig i (Werndin, 2010). Detta innebär att man kan positionera sig på olika sätt i olika sammanhang då identiteten är föränderlig.

Om andraspråkstalare i samhället tror på majoritetsspråkets legitimitet riskerar de att utsättas för en symbolisk dominans (Bourdieu, 1991). Detta innebär att talarna av majoritetsspråket har ett språkligt övertag i samhället eftersom de har makten att styra samtalet och på så sätt positionera sig som de legitima talarna. Dessutom gör detta det svårt för andraspråksinlärares att betrakta sig själva som legitima talare eftersom de inte känner någon tillhörighet till målspråket (Bourdieu, 1977). Dessa maktförhållanden mellan första- och andraspråkstalare kan dessutom begränsa språkinlärares identiteter som de förhandlar om i både klassrumssammanhang som ute i samhället (Norton, 1997).

2.1.3. Investering i ett andraspråk

Motivation är ett vanligt begrepp som används inom andraspråksinläring. Norton Peirce (1995) anser dock att detta begrepp kan upplevas som problematiskt då det ibland uppfattas som ett statiskt personlighetsdrag. Istället menar hon att ett lämpligare begrepp är *investering* då detta ”signals the socially and historically constructed relationship of learners to the target language, and their often ambivalent desire to learn and practice it.” (Norton, 2000, s. 10). Till skillnad från motivation som fokuserar på viljan att lära, betyder investering att språkinläraren måste våga använda språket med talare i det nya samhället och ges utrymme till att göra det. Man kan således ha hög motivation men ändå inte investera i målspråket på grund av en negativ syn från samhället. När språkinlärare talar utbyter de inte bara information med målspråkstalare, utan de organiserar och omorganiserar sig själva och hur de förhåller sig till den sociala världen. Detta innebär att investering i målspråket även är investering i inlärares sociala identitet som ständigt förändras genom tid och rum (Norton Peirce, 1995; Norton, 1997, 2000). Norton använder sig av Bourdieus (1977) idé om kulturella kapital när hon förklarar att investering i ett andraspråk ger inlärares möjligheten att använda fler resurser för att kunna ta mer plats i det lingvistiska samhället (Norton, 2000).

För att kunna förbättra sitt språk behöver andraspråksinlärare tillgång till målspråkstalarnas sociala nätverk. Däremot kan detta vara ett problem då inlärares först behöver en viss kunskap inom målspråket för att kunna delta i dessa nätverk (Norton, 2000). Detta kan leda till att en ond cirkel skapas där inlärares exkluderas från samhället.

2.2. Tidigare forskning

2.2.1. Identitet, språkinläring och narrativ identitet

Norton har vid flera tillfällen undersökt olika aspekter av identitet och andraspråksinläring (1995, 1997, 2000). Syftet med den första av dessa tre studierna var att granska den sociala identiteten och maktens roll i interaktioner mellan andraspråksinlärare och målspråkstalare. Hon ansåg att individen

som koncept måste undersökas då sociala identiteter bör förstås som mångsidiga, växlande och ansträngande och att en tydlig koppling bör finnas mellan språkinlärare och språkinlärningssammanhanget (Norton Peirce, 1995). Norton Peirces longitudinella studie bestod av fem kvinnor i Kanada med engelska som andraspråk och deras förhållande till sitt andraspråk i diverse sammanhang inom andraspråksmiljön. Olika aspekter kring identitet och andraspråksinlärning undersöktes i studien där ett av observationsområdena var makt och positionering. Ett tillfälle som beskrivs i studien är när en av kvinnorna positionerades som en ”strange woman” i ett samtal med en infödd talare då de båda var medvetna om att hennes engelska var sämre och hon inte kunde delta i samtalsämnet (Norton Peirce, 1995, s. 12). Norton Peirce menar att om samtalet skett mellan två infödda talare hade denna maktrelation inte funnits och kvinnan hade inte behövt positionera sig. Det var alltså den gemensamma medvetenheten om hennes språkliga begränsningar som tvingade henne att ta positionen som en illegitim talare. Till en början ledde detta till att hon inte utvecklade sitt språk då hon inte kände sig accepterad av målspråkstalarna i samhället. Inlärare som känner att de har ett bristande språkligt självförtroende som kvinnan i studien tvingas att positionera sig annorlunda än de själva vill. Detta påverkar både maktförhållanden samt interaktionen. Vid ett senare tillfälle i studien började kvinnan dock betrakta sig som en legitim talare även om hennes engelska inte vara lika bra som andra i hennes omgivning. Hon menade att det inte var hennes bekymmer om andra ansåg att hennes sätt att tala var problematiskt.

En annan aspekt inom studien berörde motivation inom andraspråksforskning då Norton Peirces (1995) resultat visade sig säga emot det som tidigare hävdats inom detta forskningsområde. Istället för att den egna motivationen skulle hämma andraspråksinläraren från att använda målspråket påpekade Norton Peirce att omgivningen även var av betydelse. Studiens resultat visade även att kvinnorna hade svårt att ta plats i sammanhang där engelska användes av infödda talare fastän de till en början hade en vilja att lära sig språket. Norton Peirce menar att denna vilja inte räckte för att kvinnorna skulle förbättra sin engelska, utan att kvinnorna även hade behövt använda språket med infödda talare i sin omgivning för att förbättra både sin engelska samt möjligheten att bli en del av samhället.

Samma insamlingsmaterial användes i Nortons (2000) studier om undervisningens roll i andraspråksinlärning där kvinnorna i studien svarade på frågor om deras åsikter kring hur andraspråksundervisningen utformades. Resultatet visade att alla fem kvinnor önskade mer undervisning med fokus på autentiska situationer och inte enbart grammatik och ordinlärning. I studien påpekar Norton vikten av språklärares roll både i undervisningssammanhanget men även beträffande medvetenhet kring sina elevers utveckling – både på en kunskapsnivå som identitetsnivå. Om eleverna inte känner sig förberedda i ett tryggt sammanhang som klassrummet riskerar de att inte investera i språket ute i samhället.

Block (2007) undersökte även identitetens roll inom andraspråksinlärning i en studie om en spansktalande colombian som lärde sig engelska i London, England. Datainsamlingen skedde via intervjuer samt inspelat material från informantens arbetsplats och hem som han själv bidrog med. En tydlig observation i Blocks studie visade att informanten använde engelska i situationer där detta krävdes av honom, såsom på arbetsplatsen. Däremot visade han inga tecken på att vilja utveckla sin engelska och få möjligheten att bli en del av det engelsktalande samhället. Likt Nortons studier diskuteras konceptet investering hos denne inlärare. Block menar att informanten inte hade någon personlig investering i engelska och att han nöjde sig med den engelska han behövde i antingen arbetssammanhang eller dagliga ärenden. Bristen på investering hos informanten avspeglar hans egen vilja att använda engelska och bli en del av samhället till skillnad från det Norton diskuterar i sina studier där samhället var en bidragande faktor till kvinnornas språkliga kamper.

Identitet som dynamisk process var huvudområdet i en studie av Gallucci (2013) som med hjälp av konceptet emotionell investering undersökte hur skapandet av sociala andraspråksidentiteter och känslor påverkade en brittisk kvinna under ett år som utbytesstudent i Italien. Specifikt för denna studie var just identitetens och känslors roll i utbytesstudentsammanhang vilket inte hade fått så mycket uppmärksamhet i tidigare forskning. Syftet med studien var att visa hur en brittisk kvinnas känslor sammankopplades med skapandet av hennes andraspråksidentitet och utbytesåret i Italien. Datainsamlingen skedde via intervjuer som baserades på dagboksinslägg och kombinationen av dessa metoder visade sig vara lyckade då flera aspekter av kvinnans liv gjordes tillgängliga. Resultatet visade att känslor påverkade hur kvinnan hanterade nya kulturella och språkliga sammanhang. Dessa känslor påverkar även förhandlingar kring andraspråksinlärarens identiteter och hur olika verkligheter

upplevs vilket i sin tur gör det möjligt för andraspråksinlärare att skapa legitima och kraftfulla diskurser. För den brittiska kvinnan bidrog diverse emotionella kamper till en utveckling i hennes andraspråksinlärning och hon lyckades överkomma hinder gällande språklig investering (Gallucci, 2013).

Ett annat område där identiteten ingått som utgångspunkt är forskning om den narrativa identiteten. Denna form av identitet skapas av berättaren i samband med mottagaren. Detta var ett av fokusområden i Ahlgrens (2014) avhandling som var en longitudinell undersökning uppdelad i två delstudier. I delstudie 1 användes narrativ analys som analysmetod för att undersöka svenska som andraspråkstalaras språkliga strategier i diverse sociala sammanhang. Dessa strategier skildrades via deltagarnas berättelser av ”framför allt situationer som på något sätt har upplevts som problematiska” (Ahlgren, 2014, s. 36). Exempel på samtalsämnen vid den första datainsamlingen var anpassning till omgivningen där en deltagare berättade om svårigheterna med att bli accepterad, tillfällen då en annan deltagare förberett sig på vad hen skulle säga i diverse sammanhang och språkliga brister där en tredje deltagare beskrev svårigheterna med att inte behärska svenska fullt ut. Deltagarnas språkliga begränsningar behandlades vid flera tillfällen i studien där de associerade detta med hinder, spärrar och uteslutning i samhället. Datainsamlingsmetoderna bestod främst av samtal med informanterna men även frågeformulär, dagböcker, uppsatser och observationer. Resultatet, som presenteras genom självbiografiska berättelser, visade på hur informanterna utvecklades över tid, vilken roll språket hade i denna utveckling och hur identiteterna förändrades i samband med deras attityder till både språkinlärning samt deras plats i samhället. En tydlig slutsats som drogs var att språkinlärning är en mödosam process som påverkar vem man är och vem man tvingas bli i målspråkssamhället. Dessutom betonade även denna studie vikten av målspråkssamhällets attityder till andraspråksinläraren beträffande respekt och erkännande, där makten som samhället har är central för att göra inläraren delaktig. Eftersom den aktuella studien fokuserar på hur andraspråksinlärare upplever identitetsskapande i ett andraspråk valdes den narrativa analysmetoden som ett av medelvalen. Denna metod beskrivs vidare i avsnitt 3.1.3.

3. Metod och material

Detta avsnitt inleds med en beskrivning av de metoder som används i denna studie. Sedan presenteras urvalet och studiens informanter följt av en beskrivning av intervjuernas genomförande. Slutligen diskuteras studiens validitet samt de etiska aspekterna.

3.1. Metodval

En kvalitativ inriktning valdes för att besvara studiens frågeställningar. Inom kvalitativ forskning är en huvudsaklig forskningsmetod intervjuer (Denscombe, 2009) och eftersom denna studie bygger på andraspråkstalaras språkbruk och berättelser ansågs den lämplig.

3.1.1. Frågeformulär

Frågeformulär är en vanligt förekommande metod för datainsamling. Enligt Denscombe bör forskningsmässiga frågeformulär ”vara utformade för att samla information som sedan kan användas som data för analys”, ”bestå av en nedtecknad serie frågor” och ”samla information genom att fråga människor direkt om de saker som har att göra med undersökningen” (2009, s. 207). Dessa tre punkter togs i beaktande vid skapandet av frågeformulären till denna studie. Dessutom är frågeformulär lämpliga att använda ”när det finns behov av *standardiserade data* från identiska frågor” (Denscombe, 2009, s. 208) vilket stämmer in på denna studie då faktiska informationer såsom nationalitet, ålder och förstaspråk tillhörde frågorna. En ytterligare anledning till varför frågeformulär användes för detta

moment var eftersom intervjuernas tidslängd ej fick överskrida 40 minuter och dessa frågor kunde besvaras utan vidare förklaring från intervjuaren.

3.1.2. Intervju

En huvudsaklig forskningsmetod inom kvalitativ forskning är intervjuer. Eftersom studiens huvudfokus var att undersöka andraspråksinlärares tankar kring hur identiteter framställs genom deras andraspråk–svenska–var intervjuer ett givet metodval. Denscombe förklarar att intervjuers potential som datainsamlingsmetod utnyttjas bättre ”när de används för att utforska mer komplexa och subtila fenomen” (2009, s. 232) vilket stämde in på studien då informanternas upplevelser och berättelser stod i fokus. Det specifika metodvalet var personliga semistrukturerade djupintervjuer. Detta val gjordes då djupintervjuer är lämpliga när ”åsikter, uppfattningar, känslor och erfarenheter” samt ”känsliga frågor” står i centrum (Denscombe, 2009, s. 233). Semistrukturerade intervjuer innebär dessutom att intervjuaren utgår från förberedda frågor men samtidigt är medveten om att strukturen kan förändras utifrån hur informanten besvarar dessa frågor. Dessutom kan oförbedda följdfrågor ställas beroende på informantens svar (Denscombe, 2009). Valet att utföra personliga intervjuer istället för gruppintervjuer gjordes eftersom frågorna fokuserade på informanternas egna erfarenheter och berättelser. Om gruppintervjuer istället hade utförts fanns risken att informanternas svar påverkade varandra vilket i sin tur hade varit svårare att analysera (Denscombe, 2009). Eftersom intervjuerna även skulle spelas in via mobiltelefon var personliga intervjuer ett fördelaktigt val då ”det är mycket lättare att skriva ut en inspelad intervju när samtalet involverar bara en deltagare” (Denscombe, 2009) istället för flera.

Informanterna gav sitt medgivande till att intervjuerna spelades in. Ljudinspelningarna skedde via en röstapplikation i intervjuarens synliga mobiltelefon. Denscombe förklarar att informanter kan ”känna sig ganska hämmade av inspelningsprocessen” vid början av en intervju men att de flesta ”blir mer avslappnade efter en kort stund” (2009, s. 259). Detta påstående stämde in på informanterna i denna studie då ingen visade något tecken på att ljudinspelningen var ett hinder.

3.1.3. Narrativ analys

Inom forskningsområden som identitet där intervjuer och fokusgrupper används som forskningsmetod har *narrativa analyser* blivit en populär analysmodell (Baynham & De Fina, 2017). Narrativa analyser har därför blivit en huvudmetod för att framlocka andraspråkstälarens samtal om sina egna erfarenheter och ståndpunkter (Baynham & De Fina, 2017). Pavlenko (2007) betonar dock att även om självbiografiska narrativanalyser kan verka lockande finns det risker med denna analysmodell. Eftersom mottagaren är delaktig i narrativet är risken att berättelsen förvrängs utifrån hur mottagaren har tolkat den (Pavlenko, 2007). Dessutom skapas berättelsen i samband med mottagaren vilket innebär att berättaren medvetet kan välja hur den vill framstå och förstås, och mottagaren kan välja hur den vill tolka innehållet. I och med detta är berättelserna aldrig helt våra egna och den ena konstruktionen är aldrig den andre lik. Därför är det viktigt att betona att analysen som gjorts i denna undersökning är min tolkning och att denna hade kunnat se annorlunda ut om någon annan analyserat materialet.

Den narrativa analysen skapas utifrån intervjuer som gemensamt har konstruerats av informanterna och intervjuaren. Detta påpekar även Ahlgren (2014) som använde denna analysmetod i sin avhandling genom att presentera informanternas berättelser som etnopoetiska transkriptioner. Ett tolkningssätt som detta tillät henne att framställa berättelserna på ett sätt som var relevant för studien. Narrativ analys användes även som analysmetod i en studie av Bock där sydafrikanska ungdomar berättade om sina rasrelaterade identiteter och hur de positionerade sig i en ”postracial future” (Bock, 2017, s. 59). En viktig aspekt vid användningen av denna analysmetod var dock att istället för att behandla deltagarnas berättelser som enbart fakta var det viktigare att fokusera på hur deltagarna valde att dela med sig av sina erfarenheter. Detta eftersom återberättelser består av ofullständiga minnen (Bock, 2017). Denna aspekt har även beaktats vid utförandet av den aktuella studien.

3.2. Urval

Vid intervjuer har ”de människor som ingår i urvalet [...] en tendens att medvetet väljas därför att de har något speciellt att bidra med, har en unik inblick eller en särskild position” (Denscombe, 2009, s. 251). Detta togs i beaktande vid urvalet för studiens intervjuer. Ursprungliga kriterier på informanterna var att de skulle vara tre stycken, ha samma förstaspråk och studera kurs D inom skolformen svenska för invandrare (SFI). Eftersom de semistrukturerade intervjuerna begärde att informanterna förstod frågornas innehåll samt hade möjlighet att formulera sig utan större svårighet var kravet på kunskapsnivå hög. Dessutom skulle informanterna ha flyttat till Sverige i vuxen ålder. Nedan följer presentationer av de tre informanterna som deltog i studien. Enligt anonymitetsprincipen har informanterna döpts om med namn som var populära för nyfödda i Polen 2015 (Departementet för digitala ärenden i Polen, 2016). Informanternas kön har inkluderats även om kön inte är en central aspekt i studien.

3.3. Informanter

3.3.1. Aleksander

Aleksander är född och uppvuxen i Polen och har polska som modersmål. Han är 37 år gammal och har bott i Sverige i 10 år. Han är gift med en polsk kvinna och har två döttrar som är 12 år och 7 år gamla. Förutom polska talar han även svenska men lärde sig ryska i skolan. Han har studerat svenska i 13 månader. Aleksander använder svenska på jobbet där han arbetar som projektledare på ett byggföretag.

3.3.2. Julia

Julia är född och uppvuxen i Polen och har polska som modersmål. Hon är 31 år gammal och har bott i Sverige i cirka 4 år. Hon är gift med en polsk man och har ett barn på 2 år. Julia talar även lite engelska och lite svenska. Hon studerade svenska i 13 månader innan hon tog mammaledigt från jobbet som lokalvårdare. För 3 månader sedan återupptog Julia sina svenskstudier efter en 2-års lång paus. Julia använder svenska på jobbet, när hon studerar och med vänner.

3.3.3. Lena

Lena är född och uppvuxen i Polen och har polska som modersmål. Hon är 30 år gammal och har bott i Sverige i 5 år. Hon är gift med en polsk man och har en 12-årig dotter och en 7-årig son. Lena talar lite svenska och har studerat svenska i 18 månader. Hon använder svenska på jobbet där hon arbetar på kontor. Dessutom använder hon svenska när hon studerar och när hon handlar.

3.4. Genomförande

3.4.1. Inför genomförandet av intervjuerna

En vecka innan intervjutillfället tillfrågades SFI-elever som läser kurs D om de var intresserade av att besvara frågor beträffande hur de upplever sina identiteter i svenska och vad som händer med deras identiteter när de lär sig ett andraspråk såsom svenska. Deras lärare informerade dem om att tre elever med samma modersmål behövdes och att intervjuerna skulle ske enskilt i cirka 30 minuter. Eleverna som var intresserade fick då anmäla sig så att läraren visste om intresse fanns och om tillräckligt många av dessa elever hade samma modersmål.

3.4.2. Vid intervjutillfället

Eftersom intervjuerna skulle genomföras i samband med en SFI-lektion på kvällstid var det osäkert om alla elever kunde närvara. Vid början av lektionen tillfrågades de närvarande eleverna om de var

intresserade av att delta i intervjuerna. Syftet förklarades än en gång men eleverna visade till en början inte särskilt stort intresse. Efter en stund anmälde sig tre polska elever, en man och två kvinnor. Vid varje enskilt intervjutillfälle informerades de om att intervjuerna skulle ske på svenska men att de även kunde använda engelska och eventuellt ett polskt-svenskt lexikon eftersom fokus låg på innehåll och inte deras svenskkunskaper. De fick läsa igenom samt signera ett missivbrev (se bilaga 1) och uppmanades att fråga om något var oklart i brevet. Dessutom förtydligades det att intervjuerna skulle spelas in då deras medgivande behövdes för detta. Sedan fyllde de i ett frågeformulär (se bilaga 2) med frågor om deras ålder, nationalitet, arbete samt språkkunskaper. Därefter inleddes intervjuerna (se bilaga 3 för intervjuguide).

3.4.3. Efter intervjutillfället

Efter intervjutillfället grovtranskriberades allt inspelat material. Eftersom frågeformulären hade fyllts i för hand fördes även dessa svar över till ett Word-dokument. Beträffande transkriptionerna var det viktigt att behålla autenticiteten i informanternas svar. Därför har svaren transkriberats på ett så likt sätt som möjligt till de ursprungliga berättelserna och informanternas talspråk används. Språkliga fel ingår i transkriptionen då intervjuerna handlade om informanternas förmåga att uttrycka identiteter utifrån språket. Därför togs beslutet att behålla dessa språkliga avvikelser i den tematiska analysen. Efter grovtranskriptionerna gjordes sammanfattningar av varje informants intervju där de mest relevanta svaren inkluderades. Detta innebär att svar eller kommentarer som inte hade relevans till undersökningen uteslöts. Sedan valdes specifika citat ut som vara relevanta för studiens centrala begrepp. Dessa utgjorde den tematiska analysen som analyserades utifrån den narrativa analysmetoden.

Transkriptionen som används i den tematiska analysen innehåller intervjuernas centrala ämnen där fokus ligger på det som sagts (Norrby, 2004). Vinkelparenteser < > indikerar intervjuarens kommentarer och frågor som ställdes under samtalet. Parenteser indikerar ord som fattas men som intervjuaren uppfattat som korrekt utifrån sammanhanget. Hakparenteser med tre punkter i [...] indikerar att samtalet klippts men att informanterna talar om samma ämne eller besvarar samma fråga (se bilaga 4 för transkriptionsnyckel).

3.5. Validitet

Validitet behövs för att en undersökning ska anses vara pålitlig. I ett forskningssammanhang innebär validitet att data ”reflekterar verkligheten och täcker de avgörande frågorna” (Denscombe, 2009, s. 425). I denna undersökning har hög validitet uppnåtts eftersom den valda insamlingsmetoden beträffande informanternas identitetsskapande och språkliga erfarenheter var intervjuer. Dessutom gjorde intervjuformatet det möjligt för intervjuaren att upprepa samt omformulera frågor på plats för att minimera eventuella missförstånd. Just denna aspekt är särskilt viktig eftersom informanterna har svenska som andraspråk. Om den valda metoden för denna datainsamlingsdel till exempel varit frågeformulär hade detta moment inte varit möjligt.

Validiteten i undersökningen har även uppnåtts beträffande intervjufrågornas format då dessa var semistrukturerade vilket bidrog till att informanterna kunde svara mer öppet på frågorna och berätta om erfarenheter som de ansåg var relevanta för ämnet. Dessutom bidrog detta till att intervjuaren kunde ställa följdfrågor utifrån informanternas svar. Dessa aspekter indikerar att metoderna som valdes var lämpliga för undersökningens syfte.

3.6. Etiska aspekter

Studiens genomförande har följt de fyra huvudkraven som ingår i Vetenskapsrådets (2002) forskningsetiska principer i humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Informationskravet följdes genom att informanterna gjordes medvetna om ”deras uppgift i projektet och vilka villkor som gäll[des] för deras deltagande” (Vetenskapsrådet, 2002, s. 7). Detta gjordes muntligt både under en tidigare SFI-lektion och lektionstillfället där studien tog plats samt skriftligt via ett missivbrev (se

bilaga 1). Dessutom ”upplys[tes] [de] om att deltagandet [var] frivilligt och om att de [hade] rätt att avbryta sin medverkan” (Vetenskapsrådet, 2002, s. 7). Samtyckeskravet innebär att informanterna ”har rätt att själva bestämma över sin medverkan” (Vetenskapsrådet, 2002, s. 9). Detta krav följdes genom att informanterna godkände och skrev på ett missivbrev om samtycke som dessutom förklarades muntligt ifall något skulle vara otydligt. Informanterna medvetandegjordes även om intervjuernas längd inför genomförandet samt deras rätt om avbrytande och godkände även detta. Alla uppgifter hanterades konfidentiellt enligt konfidentialitetskravet (Vetenskapsrådet, 2002, s. 12). Namnen i studien är fingerade och informanternas personuppgifter är hanterade så att det inte ska vara möjligt att identifiera dem (Vetenskapsrådet, 2002, s. 13). Det sista kravet som ingår i de forskningsetiska principerna är nyttjandekravet. Detta krav innebär att ”uppgifter insamlade om enskilda personer [endast får] användas för forskningsändamål” (Vetenskapsrådet, 2002, s. 14) vilket uppfylldes genom att materialet endast användes för denna studie och inte kommer att användas i varken kommersiella eller icke-vetenskapliga syften.

4. Resultat och analys

Detta avsnitt inleds med sammanfattningar av de tre intervjuerna. Denna presentationsform valdes för att ge en överblick av intervjuerna. Sedan analyseras dessa berättelser utifrån återkommande teman som binder dem samman.

4.1. Sammanfattning av intervjuer

4.1.1. Aleksander

Aleksander flyttade till Sverige för att tjäna mer pengar och skapa ett bättre liv för sin familj. På jobbet arbetar både svenskar och polacker vilket leder till att Aleksander använder båda språken ungefär lika mycket. Han anser att det är lättare att tala svenska på jobbet än någon annanstans eftersom man använder samma ämnesspecifika ord. Däremot menar han att det är svårt att utveckla sin svenska när möjligheten att använda polska finns. Han tror att hans svenska kan bli bättre om han skaffar fler svenska vänner eftersom detta tvingar honom att tala svenska mer explicit. Att få möjligheten att tala svenska i autentiska situationer med målspråkstalare är något som Aleksander tror kan förbättra hans svenska. Däremot menar han att detta inte behandlas under SFI-lektionerna vilket han är kritisk till. Ibland tycker han att det kan kännas svårt att använda svenska eftersom han utgår från den polska grammatiken som inte överensstämmer med den svenska. Dock betonar han att han försöker tala svenska även om det blir fel.

Beträffande identiteten ser Aleksander inte några större skillnader på hur denna görs vid hans användning av polska respektive svenska och han medger att han inte har tänkt på om han blir annorlunda som person. Till exempel anser han att han kan skoja och är lika rolig på båda språken. Han är däremot medveten om att han måste utveckla sitt svenska ordförråd för att kunna förklara speciella situationer, och att han behöver mer motivation för att detta ska bli möjligt. Även om han medger att hans motivation sviktar berättar han att han ser på både polska och svenska tv-program till skillnad från hans fru som endast ser på svenska tv-program.

Aleksander berättar att han aldrig har känt att svenskar har mer makt vid användning av språket. Han menar att alla är likvärdiga personer som kan olika språk men att han inte ser dem som antingen svenskar eller polacker. Avslutningsvis säger Aleksander att det inte är problematiskt att tala svenska under en längre tid som vid intervjutillfället. Däremot medger han att han hela tiden tänkte på att hans språk var sämre men att svaren ändå hade varit detsamma om samtalet skett på polska. En skillnad hade dock varit att orden hade varit mer lättåtkomliga på polska.

4.1.2. Julia

Likt Aleksander flyttade Julia till Sverige för att tjäna pengar och skapa ett bättre liv för sin familj. Till en början var det svårt att bo i Sverige eftersom hon lämnade sina föräldrar men nu fokuserar hon istället på att skapa ett bra liv för sin dotter. När Julia beskriver diverse tillfällen då hon använder svenska associeras detta med rädsla och nervositet. Hon berättar att hon blir tyst och röd i ansiktet när hon måste tala svenska och föreslår ibland att samtalet istället kan ske på engelska. Däremot syns denna rädsla inte alltid till. Vid möte hos till exempel barnmorskan menar Julia att det inte känns jobbigt att tala svenska eftersom barnmorskan vet att hon talar lite sämre svenska. Men när Julia är i större sällskap där svenska används blir hon istället tyst och rädd eftersom hon inte vill säga fel. Då tänker hon på vad hon måste säga och vill att det blir rätt. Det leder i sin tur till att hon i slutändan inte säger någonting. Detta, menar hon kan bero på att den polska skolan var väldigt disciplinerad och att man ifrågasattes av läraren om man inte gjorde rätt.

Julia förklarar dock att det börjar kännas bättre när hon talar svenska men att hon ofta överanalyserar det hon vill säga och hur det kan tolkas av andra. Hon menar att det blir problematiskt när hon vet hur hon ska säga något på polska men inte kan få fram orden på svenska. Vid sådana tillfällen väljer hon antingen att byta samtalsämne eller att skratta bort det och visa att hon inte kan. Dock vill hon ändå lära sig de svenska orden så hon slår upp dem i ett lexikon när hon kommer hem. Dessutom berättar hon att hon ser på svenska tv-program, speciellt nu under hennes mammaledighet. Men bristen på ord är hennes största begränsning, erkänner hon. Hon förklarar att denna brist hindrar henne från att tala fritt vilket hon medger är ett problem som även påverkar hennes identitet. Hon menar att det finns tillfällen då hon vill säga något roligt på svenska men inte har möjlighet till det. När hon talar polska tänker hon inte på vad hon vill säga, vilket inte stämmer in på hur det känns när hon talar svenska. Då måste hon fundera längre på vad hon vill säga. Dessutom blir samtalsämnena begränsade. Hon beskriver situationer då hon kan tala om väder eller hundar men att hon egentligen vill tala om annat. Dock är detta inte möjligt och det blir ”stopp” vilket hon ibland kan tycka är jobbigt, speciellt när detta problem inte uppstår när hon talar polska.

Julia har svårare för att uttrycka sig på svenska än på polska. Hon berättar att hon kan delta i samtal men ser då till att hålla med om vad de andra säger även om så inte är fallet. Detta, menar hon, är för att hon inte vill förklara varför hon tycker som hon gör. Dessutom oroar hon sig för att hon har missförstått samtalsämnet eller frågan. Det är tydligt att Julia inte vill säga fel, vilket hon även erkänner. Vid slutet av intervjun berättar hon att hon varit stressad och har fått tänka mycket. Hon menar dock att svaren hade varit detsamma på polska men att hon nog varit lugnare och kunnat utveckla sina svar lite mer.

4.1.3. Lena

Även Lena flyttade till Sverige på grund av jobb och familjen. Hon berättar att det första året i Sverige var svårt eftersom hon varken talade svenska eller engelska men att det blivit lättare nu då hennes svenska blivit bättre. Hon förklarar att hon inte har några problem att tala med andra när hon handlar, till exempel. Däremot menar hon att valet av samtalsämne kan göra det svårare att tala svenska och att hon måste förbättra sin grammatik för att kunna tala på olika sätt. Lena berättar att hon känner sig lugn när hon talar svenska även om hon vet att hon säger fel. Eftersom folk oftast är snälla och positiva beträffande hennes svenska blir hon inte nervös och menar att det blir lättare när hon får bra respons. Dock blir hon ibland stressad om hon vill säga något på svenska men har glömt ordet. Hennes strategi är då att hitta synonymer och att fortsätta prova. Detta gäller dock inte alla situationer. Ett exempel är vid läkarbesök då Lena berättar att hon ibland övar på vad hon ska säga i förväg.

Lena berättar att hon är ganska tyst när hon talar polska. Hon initierar inte samtal och tänker på hur hon ska svara så att det blir rätt. Detta gör hon även på svenska. Däremot finns det situationer då hon ibland kan känna att hon inte är samma typ av person när hon använder svenska som när hon använder polska. Hon är till exempel medveten om att hon inte kan vara lika rolig på svenska som på polska. Detta är svårt, tycker hon, eftersom hon vill skoja på svenska men kanske säger fel och att det då blir ”en blockad”. Lena berättar även att hennes familj äger en häst som hennes dotter tar hand om. När Lena besöker stallet vill andra hästägare gärna småprata om både hästar och vardagen men eftersom Lena inte vet hur hon ska formulera sig blir hon istället osäker och tyst.

Lena är arg på sig själv eftersom hon vet att hon kan mer men inte har mer tid att lägga på sin svenskinläring. Dock erkänner hon att hon oftast ser på polska tv-program när hon är ensam hemma fastän hon även försöker att se på svenska tv-program. Hon berättar att det blir jobbigt att inte kunna lägga mer tid på sin svenskinläring då hon vill kunna förstå vad som sägs på till exempel föräldramöten. Vid sådana situationer erkänner hon att hon inte är modig. Hon är rädd för att säga fel framför mycket folk och väljer istället att vara tyst. Dock har hon polska vänner som hon kan fråga och dessutom mejlar hon läraren om saker som hon inte har förstått. Vid andra situationer, som i affären eller vid korta samtal med enskilda främlingar, menar Lena att hon kan vara modig och lugn. Detta eftersom det då inte gör något om hon säger fel. Till sist berättar Lena att hon tror att intervjun gick bra. Däremot förklarar hon att hon hade pratat om andra saker om samtalet skett på polska eftersom hon då hade kunnat variera samtalsämnena mer.

4.2. Tematisk analys av intervjuer

Följande avsnitt tar upp tre övergripande teman som upptäcktes i intervjuerna. Dessa har koppling till de centrala begreppen som förklaras i den teoretiska ramen i studiens bakgrundsavsnitt.

4.2.1. Språkliga begränsningar

Språkliga begränsningar är ett återkommande tema i de tre intervjuerna. Detta berörs dock på olika sätt. Medan Lena och Julia beskriver begränsningarna som något som hindrar dem menar Aleksander att orden är mer lättåtkomliga på polska än på svenska men upplever inte detta som en begränsning. Lena säger till exempel att hon skojar och skrattar med sina polska vänner men vid frågan om hon kan göra detsamma på svenska svarar hon:

”Nej, det är lite blockad [...], ibland det är jättesvårt till mig, jag behöver mera mera mera, jättemycket mer att lära. Det är lite svårt ibland därför jag kan inte prata på alla teman med svenska människor.”

Vid slutet av intervjun återkommer Lena till samma bekymmer och berättar att hon gärna hade talat om andra saker men säger att ”min svenska språk är problemet”. Hon fortsätter med att ge exempel på ett samtalsämne som hon hade kunnat tala om på polska men som blir problematiskt när samtalet sker på svenska:

”Min dotter har häst här [...]. I stallet är tretton hästar och andra (hästägare) är jättesnäll och frågar ’kanske du vill dricka kaffe?’ eller ibland vill prata med mig [...]. Och jag vet inte, det är svårt därför jag kan inte prata på hästen.”

Julia beskriver sina begränsningar på ett liknande sätt:

”När jag pratar polska, mitt modersmål, så jag pratar, jag inte tänker vad vill jag säger. Jag säger. Men när jag pratar svenska eller engelska jag måste tänka lite längre, ’vad vill jag säga?’ Jag vill säga vad måste jag säga, som ’hm vilket fint vädret’ eller ’åh vad snäll hund’ men inte mer. Inte mer. Jag har stopp. Jag har stopp. Jag säger vad måste jag säger och sen du frågar mig och jag svarar dig [...]. (På polska) jag inte måste tänka, och jag inte stressar och det är inte stopp.”

Det som Lena tidigare beskrev som en ”blockad” kallar Julia för ”stopp”. Både kvinnorna förklarar dock att de gärna deltar i konversationer om diverse samtalsämnena men att detta inte alltid är möjligt på grund av de språkliga begränsningar som de upplever:

”Ibland när jag vill säger en mening, jag har så många i huvud att jag ’nanana’ och jag vet inte om du förstår mig när jag säger det eller det. Jag måste säger först verb, eller... Så jag måste ibland tänka. Ibland jag säger ’nanana’ och kompis säger ’ja, jag förstår dig’. Mm. Så det är problemet, koncentrera min hjärna ibland.”

(Julia)

”Det är jobbigt. Om tema är barn eller hem det är lätt, men dom kanske frågar mig om medicin eller annan tema, det är svårt till mig därför jag behöver mera. Grammatik är svårt till mig. ’Jag pratar, jag går, jag måste, jag handlar’, du vet, jag behöver grammatik: ’Jag handlat.’” (Lena)

Både Julia och Lena är medvetna om att de kan förbättra sin svenska men att det är svårt att tänka på grammatiken i samma ögonblick som de talar. Julia förklarar även att hon ofta upprepar samma saker eftersom hennes ordförråd är begränsat. Denna begränsning är kanske det som stoppar henne, menar hon. Däremot är hon villig att utvecklas och hon berättar att hon ofta slår upp ord i sitt lexikon när hon kommer hem:

<Om du inte hittar ordet, vad gör du då?> ”Jag change subject! Jag måste, ’mm, vad säger man på svenska, åh jag glömde!’ [skrattar]. När jag kommer till hem, jag tar lexikon och, ’vad heter det, är jag dum?’. Så jag tittar hem när jag glömde vad saker säger.”

När Julia inte kommer ihåg det ord hon vill använda är hennes strategi att skratta bort det och byta samtalsämne. Dessa problem är inte något som Aleksander känner av och han betraktar inte sina språkliga begränsningar på samma sätt som kvinnorna. Han inleder med att säga att han oftast inte har svårt för att tala svenska. Däremot ändras hans svar lite senare i intervjun då han förklarar att han måste förbättra sin grammatik:

”I Polen det är inte lika grammatik [...]. Jag blandar ord. Jag tänkte på polska och jag säga exempel meningar som polska. Inte rätt grammatik. Det är problemet.”

Dessutom erkänner Aleksander vid flera tillfällen att även hans ordförråd är begränsat vilket han förklarar som problematiskt. Han säger, ”Jag tror att jag måste lära mera ord, det är problemet, jag tror” och nämner senare att ”jag vet att sen lätt att prata när jag lära sig mera ord”. Han går till och med så långt när han fastslår att ”min svensk är dålig”, och vid slutet av intervjun erkänner han att: ”Problemet finns bara med min språk [...], jag tänkte hela tiden på min språk”.

Aleksanders svar under intervjun ändras således från att han inte upplever några större språkliga begränsningar när han talar svenska, till att berättar att hans svenska är dålig och att han alltid tänker på hur han talar. Detta kan bero på att han inledningsvis inte hade funderat särskilt mycket över dessa frågor och att det blev mer uppenbart ju längre intervjun pågick.

Dessa berättelser visar att alla de tre informanterna känner att deras språkliga begränsningar inom svenska är ett problem för att kunna uttrycka sina identiteter. Deras berättelser innehåller liknande begränsningar såsom ett bristfälligt ordförråd eller kunskap om grammatik. Samtidigt förhåller de sig till dessa begränsningar på olika sätt där Aleksander oftast skakar av sig problemen medan både Julia och Lena trycker ned sig själva och känner att språket hindrar dem från att vara delaktiga i olika sammanhang. Detta är även något som beskrevs av informanterna som deltog i Ahlgrens studie med specifikt fokus på deras svårigheter att utveckla en positiv syn på sig själva (2014, ss. 63, 99). Att vara delaktig i olika sammanhang behandlas vidare i nästa tema som handlar om informanternas förhållande till att vara legitima talare och hur de positionerar sig i samhället.

4.2.2. Legitima talare och positionering

Att vara en legitim talare i en andraspråksmiljö kan vara svårt beroende på hur man själv väljer att positionera sig. Detta är dock inget som Aleksander känner av när han berättar om hur situationen på hans arbetsplats ser ut. Han säger, ”Jag jobbar på företag, det finns polska och svenska och jag inte känner att det är polsk eller det är svensk; det är person, det är person”. Med detta menar Aleksander att de olika språken som talas på hans arbetsplats inte påverkar hur han betraktar de språkliga maktpositionerna bland sina kollegor. Vid frågan om han känner att svenskar har mer makt på grund av att de är målspråkstalare svarar han att han aldrig har tänkt så. Han tror att det beror på att han har bott här i tio år och upprepar:

”Jag inte tänkt så: ’det är svensk (eller) det är polsk’. Jag vet att det är person. Det finns bara att min språk är dåligt, jag tänkte bara så. Till mig det är person med bara olika språk, jag tänkte så.”

Även om Aleksander positionerar sig under intervjun genom att säga att hans svenska är dålig menar han att alla är likvärdiga oavsett vilket förstaspråk de talar. Denna attityd tyder på att han inte tänker på vem som är en legitim talare i hans omgivning eller att han i dessa sammanhang måste positionera sig. För Aleksander är således alla på arbetsplatsen legitima talare oavsett om de talar majoritetsspråket eller inte. Denna inställning tyder på att Aleksander i detta sammanhang inte riskerar att utsättas för det som Bourdieu (1991) kallar för symbolisk dominans. Denna attityd stämmer däremot inte in på Julia. Hon beskriver en situation då hon har svårt att tala svenska inför vänner som enligt henne är bättre på svenska. Hon berättar att ”när vi träffar med kompis och jag vet att dom pratar mycket bra svenska, så jag pratar ingenting”. Vid följdfrågan om hon då blir tyst svarar hon, ”Ja, ’I’m scared’”. Senare under intervjun berättar Julia om en liknande situation där hon inte känner att hon kan delta i samtal och bidra med sina åsikter:

”Kanske vi träffas polsk vänner och svensk vänner men dom är lite längre här. När vi träffas ibland på fest [...] och dom pratar på svenska. Till exempel, jag tycker katten men jag säger ingenting [...]. Dom pratar om hunden. Jag kan säga ’men jag tycker bäst katten’ men när dom säger ’varför?’, (då säger jag) ’okej, jag kan också tycka hunden’. Ibland jag har problem med berätta varför. Jag har stopp när dom frågar mig. Jag kan prata prata prata men när dom tittar och frågar mig så ibland jag (tänker) ’hm, jag förstår dom eller jag inte förstår dom?’ och ’jag förstår bra fråga eller inte?’.”

Vikten av att förstå andra innan hon bidrar till ett samtal är påtagligt i Julias kommentar. Följande exempel beskriver hennes känslor beträffande att inte säga fel:

”Ibland jag byter en bokstav och ord ’is changed’. Så någon frågar mig om kanske vädret och jag förstår inte bra, och dom pratar om vädret och jag pratar om hund! <Så du vill inte säga fel?>. Ja.”

”När jag träffas med kompis, dom pratar svensk och jag vill prata ’hej, jag heter Julia’ så jag (tänker) ’är jag säger det bra eller inte?’ [...] och jag tänker mycket mycket, ’vad måste jag säga?’. Jag säger ingenting. Jag måste säga bra eller ingenting.”

Julia positionerar sig direkt som en mindre legitim talare när hon befinner sig bland antingen större grupper målspråkstalare eller de som hon anser kan bättre svenska än hon själv. Hon förklarar även att hon kan bli rädd och att det är viktigt att inte säga fel. Julia lägger därför mycket tid på att försäkra sig om att det hon väljer att säga blir rätt i situationer som dessa. Eftersom identiteten är föränderlig (Wedin & Musk, 2010, s. 15) tar Julia på sig rollen som en mindre legitim talare i situationer som dessa oavsett hur hon egentligen känner inombords eller hur hon skulle bete sig i andra situationer. Att ta på sig denna roll överensstämmer med Werndins (2010, s. 113) åsikter om hur individer positionerar sig utifrån kontext och mottagare. Att inte säga fel är även viktigt för Lena som i följande exempel beskriver skillnaden på att skoja på polska och svenska:

”Det är svårt därför jag kan skratta eller jag skojar på polska och jag förstår. Men på svenska jag ibland vill skoja och åh, det är jobbigt. Nej, det är inte roligt. Jag kanske säger fel.”

Lena berättar även om vikten av att vara förberedd inför läkarbesök. Hon förklarar, ”Exempel att jag går till doktoren, det är svårt till mig därför jag vet inte alla del kroppen och det är svårt”. Vid frågan om hon känner att hon måste förbereda sig inför ett läkarbesök svarar hon ja vilket även var en strategi som en av Ahlgrens informanter använde sig av i diverse sammanhang (Ahlgren, 2014, s. 74). Senare under samtalet delar Lena med sig av två olika situationer där hon talar om att vara modig i sitt andraspråk. Hon menar att hon inte är modig när hon är bland personer som hon anser är bättre på att tala svenska men att det är lättare när hon talar enskilt med någon om ett allmänt samtalsämne:

”Jag är inte modig. Jag rädd att jag säger fel. Jag säger två situation: på lärarmöte jag är inte modig, jag sitter tyst och lyssnar därför jag vet att jag inte frågar eller kanske gör fel. Det är många människor. Men på promenad eller i affären där jag behöver hjälp då jag frågar, då jag är modig. Två situation.”

Samtal som sker en och en är inte heller något som Julia känner att hon påverkas lika mycket av. Hon beskriver ett besök hos barnmorskan och nämner i samma skede att hon är medveten om sin dåliga svenska:

”När jag går till doktor, till barnmorska, så jag pratar med henne på svenska. Jag säger vad gör vi, det är bra. Hon vet att jag pratar lite dålig svenska.”

Lena menar dock att det blir lättare att tala svenska när hon får bra respons av andra:

”Jag är lugn därför jag vet att jag pratar fel men alla människor som jag träffade är snäll och vet, ’åh, du pratar jättebra på svenska’. Det är positivt människor, jag är inte nervös. Ibland är jag stressad därför jag vill fråga en grej men jag glömt svenskt ord. Men det känns bra.”

Lena förklarar alltså att även om det finns tillfällen då hon stressar över sin svenska är denna stress enklare att hantera i mer informella situationer. Ett ytterligare exempel är när hon berättar att:

”Jag stressar på många människor, det är lite stressigt till mig att kanske jag säger fel. Men är det en person som jag vet att hon är okej till mig och hon säger ’åh Lena, du är jätteduktig. Du kan bättre svenska, du måste prata svenska’, då är jag lugn och jag inte stressar.”

Stress i olika situationer är något som även Julia känner av. Detta beskriver hon vid flera tillfällen när hon talar om intervjusituationen. Hon erkänner först, ”När jag pratar med dig nu, jag vet jag är lite stressad”. Senare säger hon, ”Du känner mig lite. Det är bra känslor. Men jag är lite stressad. (Det är) svenskt språk så jag måste tänka”. Julia nämner dock att hon känner sig tryggare nu och att det finns tillfällen då hon väljer att prova sig fram vilket skiljer sig från hennes tidigare strategier:

”Nu kanske jag provar att prata men förut när jag kommer jag vet vad skriva men när jag måste prata, hm, tyst, röda på ansiktet, ’vi kan prata engelska’.”

Än en gång skiljer sig Aleksanders svar från hur kvinnorna formulerar sig. Detta kan bero på att frågan om makt och positionering inte är framträdande i hans vardag eller för att han rentav inte uppfattar sin omgivning så. Hans kommenterar kring detta tyder på att positionering är lättare för honom än det är för kvinnorna. Detta kan också bero på att kvinnorna ger fler exempel på maktfyllda situationer där möjligheten att göra identitet är svår och att de påverkas av detta. Dessutom försvagas deras positionering av de språkliga bristerna i en redan problematisk kontext. Hade Julia kunnat dela med sig av sina åsikter angående exempelvis katter och hundar hade hon kanske kunnat skapa relationer med svensktalande och på så sätt lättare bli en del av samhället. Dock visar hennes svar på att hon ändå har gjort framsteg i sin utveckling. För Lena är det viktigt att hon bemöts på ett positivt sätt. Däremot tyder hennes svar på att hennes egen åsikt ändå är viktigast, oavsett om bemötandet är positivt eller inte. I slutändan är det således hennes egen uppfattning som är av störst betydelse och möjligheten att positionera sig som en legitim talare blir då upp till henne själv. Detta stämmer in på kvinnan i Norton Peirces studie som till slut ansåg sig vara en legitim talare oavsett språklig nivå och omgivningens attityd (Norton Peirce, 1995, s. 16). Ett sätt att öka möjligheten att positionera sig är investering vilket behandlas i följande tema.

4.2.3. Investering

Alla tre informanter erkänner att de har problem med att investera tid i sin språkinläring. Detta gäller främst Aleksander som även säger att han måste bli mer intresserad av att utöka sina svenskkunskaper. Han berättar dock om ett lyckat exempel vilket bestod av att han umgicks med en svensk vän under en vecka och tvingades att endast tala svenska under den tiden:

”Om det finns bara svensk person, det är mycket lätt att lära språket. Jag varit en vecka med min kamrat från jobbet, bara svensk. Och jag vet att, en vecka jag bara pratar svenska. Det mycket jag lärt sig. Det är svårt att blanda polska, svenska, polska, svenska. Det är svårt för mig att lära. Jag tror det är mycket bra för mig (att få fler svenska vänner).”

Aleksander förklarar att detta varit ett effektivt sätt för honom att utveckla sin svenska. Senare under intervjun nämner han dock att autentiska situationer som denna inte är något de får öva på under SFI-undervisningen och att det är något han saknar. Han menar att man lär sig ett språk bättre genom att tala det med målspråkstalare. Detta tar även Norton upp då hon kritiserar hur språkundervisningen i

Kanada såg ut för informanterna i hennes studie. Hon menar att skolan har en skyldighet att förbereda sina elever på hur de kan använda målspråket i diverse autentiska situationer (Norton, 2000, ss. 136, 137). Detta är en viktig aspekt inom andraspråksinläring men det finns även andra sätt att investera i inläringen av ett andraspråk vilket Aleksander har problem med. Till exempel talar hans familj polska i hemmet även om både hans fru och barn talar svenska. Han medger att detta är ett problem men samtidigt visar han inget tecken på att han vill förändras:

”För mig finns problemet att jag inte mycket lära sig hemma, det är bara i skolan. Du vet, hemma finns barn och lite svårt. <Då pratar ni polska hemma?> Ja.”

Att investera i ett andraspråk innebär inte endast att man är motiverad av att lära (Norton Peirce, 1995, s. 12); samhällets roll har också betydelse då språkinlärarna behöver ges möjlighet till att våga använda språket vilket även påpekas av Norton som menar att målspråkstalare bör underlätta denna språkanvändning genom att öppna upp sina sociala nätverk (Norton, 2000). För Aleksander är hans begränsade ordförråd anledningen till att han inte blir bättre på svenska:

”Jag måste lära sig mera ord och jag vet att sen lätt att prata när jag lära sig mera ord och kolla på tv eller... Men jag måste börja lära sig, det är problemet.”

Dock medger han samtidigt att han inte tar möjligheten att till exempel se på svenska tv-program när han är hemma, även om detta sker ibland. Han förklarar, ”Jag har också polsk tv hemma, det är problemet [...]. Jag blandar svensk och polsk tv”.

Att se på polska tv-program är något som även Julia och Lena erkänner att de gör, även om de också ser på en del svenska tv-program. Julia berättar att hon inte har möjlighet att tala lika mycket svenska för tillfället då hon är mammaledig: ”Men jag tittar på tv, lyssna (på svenska)”. För Lena är situationen lite annorlunda. Hon är istället frustrerad över att hon inte investerar mer tid i sin språkinläring:

”Jag är arg på mig därför jag vet jag kan mera, jag kan, men jag har inte tid. Jag måste lära mera i hemma men jag har inte tid och alla andra grejer är viktigt som läsa boken. Jag är arg på mig därför jag vet att jag kan mera men ja. Det är bättre ’åh nej jag sitter idag på soffan och tittar tv – polsk tv’. Nu jag börjar titta också på svenska men är jag ensam hemma, det är bättre. <Då tittar du på polska tv-program?> Ja.”

Detta exempel demonstrerar att Lena är medveten om att hon bör se mer på svensk tv än polsk tv men att hon dessvärre inte gör det. Hon förstår att hennes språkkunskaper inte utvecklas om hon inte använder språket men har inte hittat en strategi för att göra detta möjligt. Hennes känslor av frustration påverkar även den emotionella investeringen som i sin tur försvårar möjligheten för henne att utveckla sin svenska. Detta var även en svårighet för kvinnan i Galluccis studie där känslor påverkade hur hon hanterade diverse språkliga sammanhang men att de emotionella kamperna visade sig bidra till hennes andraspråksinläring (Gallucci, 2013, s. 32). Om Lena lyckas överkomma dessa negativa känslor kan det även underlätta hennes språkinläring. Dessutom förklarar Lena att hela hennes familj kan svenska men att de främst talar polska hemma. En anledning till detta är att hennes man ”pratar svenska varje dag [...] men han tittar på och lyssnar bara på polska tv”. Brist på investering är alltså något som gäller Lenas familj vilket kan utgöra ett hinder i hennes språkliga utveckling. Under intervjun med Aleksander berättar även han att hans familj talar svenska men att polska talas i hemmet. Lite senare får han frågan om hans familj kan hjälpas åt att lära varandra svenska då alla behärskar språket på olika sätt. Med ett leende svarar han då: ”Jag ska, varför inte?”.

Informanternas svar tyder på att de klarar av att använda svenska i situationer såsom jobb eller vardagliga samtal men så fort samtalsämnet fördjupas eller pågår i ett annat sammanhang har de svårt att delta. Detta kan bero på brist på investering då de inte har ett tydligt mål med språkanvändningen förutom att kunna förstå sin omgivning. Detta var framstående hos Blocks informant som inte hade något behov av att utveckla sitt andraspråk utanför vardagliga sammanhang (Block, 2007, s. 109). En annan orsak kan vara att de känner en rädsla för hur de accepteras av omgivningen vilket hindrar språkutvecklingen. Norton Peirce (1995) menar därför att samhället har ett ansvar att låta inlärare interagera i sitt andraspråk genom att acceptera deras kunskapsbrister. En gemensam lösning för att alla tre informanter ska kunna investera i sin språkinläring är genom att använda svenska i hemmet

och få stöd av familjen. Detta är dock endast möjligt om de har ett tydligt syfte med att använda språket. Aleksander vill kunna kommunicera med vänner vilket även gäller Julia som tidigare nämnde att hon håller med om andras åsikter för att slippa förklara något. Lena å andra sidan vill vara mer delaktig vid samtal som sker under både föräldramöten som i stallet.

5. Diskussion och slutsatser

Detta avsnitt diskuterar först studiens resultat med koppling till studiens frågeställningar. Sedan diskuteras metoden, vad som hade kunnat gjorts på ett annorlunda sätt samt vidare forskning. Diskussionen utgår från datainsamlingen tagen från intervjuerna samt de tematiska analyserna av dessa.

5.1. Frågeställningar och slutsatser

5.1.1. Hur uppger tre svenska som andraspråksinlärare från Polen att de skapar identiteter i polska kontra svenska?

I sammanfattningarna av intervjuerna ges diverse exempel på hur informanterna upplever att de använder språk för att skapa identiteter i polska och svenska. Aleksander beskriver fler likheter mellan hur han använder polska och svenska, och ger exempel såsom att han kan skoja och vara lika rolig oavsett språk. Dock erkänner han att språket ändå är ett problem då han inte alltid hittar rätt ord och kan därför utgöra ett hinder i Aleksanders identitetsskapande. Lena upplever inte samma saker när hon talar om skillnaderna att skoja på det olika språken, och förklarar att hon inte blir lika rolig när hon talar svenska på grund av språkbristen. Däremot menar Lena att detta inte alltid är något problem. Detta kan bero på att hon avvaktar och analyserar situationen innan hon börjar tala. Denna strategi är dock densamma när hon talar polska och på så sätt inte unikt för hennes andraspråk utan reflekterar hennes personlighet. Julia är å andra sidan mer självmedveten och överanalyserar ofta. Detta blir märkbart när hon vet hur något ska framföras på polska men har svårt att göra detsamma när det gäller svenska. Hennes strategi är då att byta samtalsämne och tvingas samtala om något som hon eventuellt inte har större intresse av. Detta försvårar därför hennes möjlighet till att använda svenska i skapandet av hennes identitet.

5.1.2. Hur upplever dessa inlärare möjligheten att interagera i dessa språk?

Informanterna berättar alla om hur okomplicerat det är beträffande möjligheten att interagera på polska. Detta är inget konstigt då polska är deras förstaspråk och de har alla vuxit upp i Polen. Dessutom har alla de tre informanterna polska makar som de dagligen talar polska med. Däremot skiljer det sig när de reflekterar över möjligheten att interagera på svenska. För Aleksander är detta oftast inga problem då han nämner exempel såsom att spendera längre perioder med svenska vänner eller användningen av svenska på arbetsplatsen. Han känner inte heller något behov av att positionera sig, antagligen för att han sällan hamnar i situationer där detta behövs. Dock är detta mer tydligt i kvinnornas berättelser då de vid flera tillfällen ger exempel på samtal där de känner sig otillräckliga och illegitima som talare. För dem är det viktigt att kunna positionera sig som legitima talare men detta är inte alltid möjligt då de är medvetna om att deras språkliga begränsningar hindrar detta. Om de hade investerat i sin andraspråksinlärning skulle dessa känslor inte vara lika påtagliga och möjligheten att utvecklas hade varit mer lättillgänglig. Julia och Lena hade då vågat tala mer och på så sätt fått mer återkoppling om hur språkutvecklingen fortskred. Detta hade i sin tur lett till ett ökat självförtroende som sedan kunnat bidra till en legitim plats i samhället.

5.1.3. Hur påverkar språkliga begränsningar inom andraspråket inlärarnas möjligheter att göra (eng. *perform*) identitet?

Informanternas språkliga begränsningar inom svenska påverkar deras möjligheter att göra identitet på olika sätt. Som tidigare nämnt hindrar dessa begränsningar både Julia och Lena vilket i vissa fall leder dem till att känna sig otrygga och obekväma. Som tidigare nämnts tvingas Julias att delta i samtal om sådant hon själv inte alltid håller med om. Exempelvis väljer hon att hålla med om att hon gillar hundar när hon egentligen föredrar katter. Eftersom hon inte kan förklara varför detta är fallet har denna språkliga begränsning en stor påverkan på hur Julia gör identitet. För Lenas del är det viktigt att kunna samtala om sådant som står henne nära såsom barnens skolgång eller familjens häst. Hon vill visa sitt intresse och betraktas som jämställd i situationer som dessa men hennes språkliga begränsningar hindrar henne från detta. Vid inledningen av intervjun med Aleksander berättar han att de språkliga begränsningarna inte påverkar hans identitetsskapande men att han behöver förbättra både sin grammatik och sitt ordförråd. Dock ändrar han sin uppfattning om sig själv ju länge intervjun pågår då situationen lockar fram känslor som tidigare inte hade utforskats. Detta leder till att han avslutningsvis erkänner att han alltid tänker på hur han framställs genom språket och att de språkliga begränsningarna faktiskt utgör ett problem. Denna reflektion kan betraktas som en seger i hans väg mot att överkomma språkliga hinder och göra identitet.

5.1.4. Studiens bidrag till forskningsområdet

De personliga berättelserna som skildrats i denna studie representerar hur dessa informanter betraktar sina identiteter i deras andraspråk: svenska. En slutsats som dragits visar på hur deras lingvistiska kompetens har påverkat deras möjlighet att positionera sig i samhället. Denna riktning har inte tidigare fått någon större uppmärksamhet ur ett svenskt perspektiv. Då polska invandrare ingår i det svenska samhället är deras berättelser om språk och identitet av intresse för samhället och därför även empirin. Studien tillför även kunskap om den lingvistiska kompetensen genom möjligheten att skapa utformade identiteter vilket är en viktig aspekt inom andraspråksinlärning och förmågan att kunna delta i samhället.

5.2. Metoddiskussion

Inför intervjuerna förväntade jag mig att elevernas svenska skulle ligga på en högre nivå eftersom de läser nivå D på SFI. På grund av detta var nivån på frågorna ganska hög och krävde därför en del förkunskaper av eleverna. Alla tre hade svårt att förstå vad som menades med identitet och hade inte explicit tänkt på hur detta kan förändras vid inlärning av ett andraspråk. Även om både Aleksander och Julia sa att de hade svarat likadant på polska är detta svårt att tro eftersom de då hade haft ett bredare ordförråd att utgå från. Ett tydligt exempel på detta är när Aleksander försöker jämföra den svenska kulturen med den polska men har svårt att få fram det han vill säga och ger sedan upp.

Då detta var en kvalitativ studie innebar det att datainsamlingen inte kunde fastställas som representativ eller tillräckligt generaliserbar (Denscombe, 2009). För att detta skulle vara möjligt hade fler informanter behövts samt möjligheten att exempelvis utforma en longitudinell studie. Som tidigare nämnts är alla tolkningar kopplade till min egen identitet och hur jag har valt att presentera samt analysera informanternas berättelser vilket jag är medveten om. Enligt Denscombe (2009, s. 244) är det ”tydligt att människor svarar olika beroende på hur de uppfattar den person som stället frågorna” vid intervjuer. Han menar att det ”i synnerhet [är] intervjuarens *kön, ålder* och *etniska ursprung* som inverkar på hur mycket information människor är villiga att ge och hur ärliga de är i sin information” (Denscombe, 2009, s. 244). Dessa punkter togs i beaktande vid intervjutillfällena och det hade varit intressant att undersöka hur detta hade skiljt sig åt om dessa punkter varit annorlunda. Dessutom hade det varit intressant att undersöka hur informanternas svar och beteende hade skiljt sig åt om intervjuerna skett på deras förstaspråk, polska. Hade intervjuerna analyserats utifrån ett könsperspektiv hade jag eventuellt kunnat dra andra slutsatser beträffande hur informanternas svarade. Detta hade dock varit svårt då jag endast hade tillgång till en man. För att få ett mer talande resultat kring den aspekten hade det behövts fler informanter av båda könen. En ytterligare aspekt som inte beaktades var att

samla in djupare bakgrundsinformation hos informanterna. Ett exempel på detta hade varit att fråga om deras sysselsättning i Polen då detta hade kunnat jämföras med deras nuvarande liv. Dessutom hade det varit intressant att veta vad de hade för mål med deras svenskinläring och om detta hade påverkat de tematiska analyserna i förhållande till studiens frågeställningar.

För att skapa triangulering hade observationer varit en lämplig metod att använda då detta hade gett en bredare bild av informanternas språkanvändning. Dessutom hade de eventuellt underlättat intervjumomentet eftersom informanterna då redan var bekanta med intervjuaren. Observation valdes dock inte som metod eftersom det inte hade gett någon ytterligare information utifrån studiens syfte och frågeställningar. Dessutom hade denna metod riskerat att ge intervjuaren förutfattade meningar inför intervjutillfället.

5.3. Vidare forskning

Alla informanterna i denna studie nämner att de vill bli bättre på svenska och i intervjun med Aleksander påpekar han även vilken roll undervisningen har i detta. Kvinnorna i Nortons studie (2000) menar också att en meningsfull språkundervisning där fokus ligger på autentiska ämnen och inte endast grammatik är av värde. Elever som läser SFI-kurser avsätter tid till att delta på lektioner och förtjänar att få en innehållsrik och varierad undervisning. Detta innebär att SFI-läraren har en skyldighet att vara medveten om sina elevers språkutveckling och hur den förändras med tid vilket i sin tur leder till en förändring av identiteten. Dock är detta endast genomförbart om läraren ges möjlighet att undervisa färre elever i varje klass och på så sätt skapa en elevcentrerad undervisning. Om eleverna får gedigen andraspråkundervisning i svenska kan deras språkliga anpassning som legitima talare i samhället lättare ske.

Ett annat forskningsförslag med utgångspunkt i denna studie är om det går att integrera identitetsskapande i andraspråkundervisningen och hur detta skulle gå till. Sambandet mellan andraspråksinläring och investering kan vara en aspekt som språklärare inte är bekanta med, speciellt den påverkan som investering har för möjligheten att utveckla ett andraspråk samt vikten av lärarens roll i detta. Baserad på denna studie är min rekommendation att andraspråkundervisningen på SFI-nivå därför bör bli mer elevcentrerad och utgå från elevernas behov för att kunna hjälpa dem utveckla sina språkliga strategier. Ett exempel är att lyfta fram elevernas negativa erfarenheter för att analysera hur dessa kan undvikas och på så sätt ge eleverna mer makt i framtiden (jfr Norton, 2000).

Referenser

- Ahlgren, K. (2014). *Narrativa identiteter och levande metaforer i andraspråksperspektiv*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet. Tillgänglig: <https://drive.google.com/file/d/0B82io4rADg2VOUFCZUkweXd2aVU/view?pli=1>
- Baynham, M. & De Fina, A. (2017). Narrative analysis in migrant and transnational contexts. I: Martin-Jones, M., & Martin, D. (red.), *Researching Multilingualism : Critical and Ethnographic Perspectives*. London: Routledge, ss. 31-45.
- Block, D. (2007). *Second language identities*. London: Continuum.
- Bock, Z. (2017). 'Why can't race just be a normal thing?': Entangled discourses in the narratives of young South Africans. I: Kerfoot, C. & Hyltenstam, K. (red.), *Entangled discourses: South-North orders of visibility*. New York: Routledge, ss. 59-75.
- Bourdieu, P. (1977). The economics of linguistic exchanges. *Social Science Information*, 16 (6), ss. 645-668.
- Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power*. Cambridge: Polity Press.
- Davies, B. & Harré, R. (1990). Positioning: The discursive production of selves. *Journal for the Theory of Social Behaviour* 20 (1), ss. 43-63.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (2. uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Departementet för digitala ärenden i Polen. (2016). *Imiona 2015*. Hämtad 2017-05-17, från https://mc.gov.pl/files/imiona_2015.pdf
- Gallucci, S. (2013). Emotional investments during the Year Abroad: A case study of a British ERASMUS student in Italy. *Journal of Applied Language Studies* 7 (2), ss. 17-37.
- Le Page, R.B. & Tabouret-Keller, A. (1985). *Acts of identity: Creole-based approaches to language and ethnicity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Musk, N. (2010). Identitet som dynamisk process: exemplet tvåspråkiga ungdomar i Wales. I: Wedin, Å. & Musk, N. (red.), *Flerspråkighet, identitet och lärande: skola i ett föränderligt samhälle*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur, ss. 55-77.
- Norrby, C. (2004). *Samtalsanalys: så gör vi när vi pratar med varandra*. (2., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Norton Peirce, B. (1995). Social identity, investment, and language learning. *TESOL Quarterly* 29 (1), ss. 9-31.
- Norton, B. (1997). Language, identity, and the ownership of English. *TESOL Quarterly*, ss. 409-429.
- Norton, B. (2000). *Identity and language learning: Gender, ethnicity, and educational change*. London: Longman.

Pavlenko, A. (2007). Autobiographic narratives as data in applied linguistics. *Applied linguistics*, 28 (2), ss. 163-188.

Pavlenko, A. & Blackledge, A. (red.). (2004). *Negotiation of identities in multilingual contexts [Elektronisk resurs]*. Clevedon: Multilingual Matters.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Weber, J.J. & Horner, K. (2012). *Introducing multilingualism [Elektronisk resurs] : a social approach*. London: Routledge.

Wedin, Å. & Musk, N. (red.). (2010). *Flerspråkighet, identitet och lärande: skola i ett föränderligt samhälle*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Weedon, C. (1987). *Feminist practice and poststructuralist theory*. Oxford: Basil Blackwell.

Werndin, M. (2010). Identitetsförhandlingar i det flerspråkiga klassrummet: om ungdomsspråk, makt och diskurs. I: Wedin, Å. & Musk, N. (red.), *Flerspråkighet, identitet och lärande: skola i ett föränderligt samhälle*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur, ss. 97-125.

Bilagor

Bilaga 1: Missivbrev

Hej!

Jag heter Vanessa Frey och studerar till lärare i svenska som andraspråk och engelska. Under våren skriver jag min C-uppsats i svenska som andraspråk på Stockholms universitet.

Syftet med min uppsats är att undersöka vilken funktion språket har vid skapandet av en identitet på ett andraspråk. Vad händer med ens identitet när man lär sig ett andraspråk?

Min avsikt är att intervjua 3 personer och analysera svaren i min uppsats. Intervjuerna sker en och en, och tar cirka 40 minuter. Innan intervjun delar jag även ut frågeformulär med bakgrundsfrågor till dig som deltar. Annars krävs inga förberedelser av dig.

Deltagandet i denna studie är anonymt och ingen information om vem du är kommer att redovisas. Du har även rätt att avbryta när du vill.

Med vänlig hälsning,

Vanessa Frey
vafr2390@student.su.se

Caroline Kerfoot
Handledare, Stockholms universitet
caroline.kerfoot@biling.su.se

Jag ger mitt samtycke till att medverka i studien:

Underskrift:

Datum:

Bilaga 2: Frågeformulär

Nationalitet:

Ålder:

Vilket är ditt modersmål?

Vilka andra språk talar du?

Hur länge har du bott i Sverige?

Hur länge har du studerat svenska?

När använder du svenska?

Jobbar du?

Vad jobbar du med?

Vilket/vilka språk tänker du på?

Bilaga 3: Intervjuguide

1. Varför kom du till Sverige?
 - Vad hände när du kom hit?
 - Vad var svårt/enkelt?
2. Har detta förändrats sedan dess?
 - Varför tror du det?
 - På vilket sätt?
3. Använder du svenska på jobbet?
 - Behöver du kunna svenska på jobbet?
4. Hur bekväm är du med att använda svenska utanför jobbet/i ett mer socialt sammanhang?
5. Vad händer när du använder svenska?
 - Hur känns det?
6. Känner du av några begränsningar när du använder svenska?
 - Påverkar de den identitet som du vill uttrycka runt andra människor?
 - På vilket sätt?
7. Känner du att du kan uttrycka dig likadant på svenska som på ditt förstaspråk?
 - Vad är skillnaden?
8. Hur upplever du dig själv när du talar ditt förstaspråk?
 - Skiljer sig detta från när du talar svenska?
9. Är något svårare att uttrycka på svenska än på ditt förstaspråk?
 - Vad?
 - Varför tror du det?
10. Tycker du att din personlighet framställs likadant på svenska som på ditt förstaspråk?
 - På vilket sätt?
 - Om inte, vilka är konsekvenserna?
 - Vad kan du göra för att klara av dem?
11. Hur upplevde du intervjun? Hade du svarat annorlunda om intervjun skett på ditt förstaspråk?

Bilaga 4: Transkriptionsnyckel

- [...] Samtalet som har klippts men där informanten talar om samma ämne eller fråga indikeras med hakparenteser.
- (...) Ord som fattas men intervjuaren uppfattat som korrekt utifrån sammanhanget indikeras med paranteser.
- <Fråga> Fråga som ställs av intervjuaren i samband med informantens svar indikeras med vinkelparenteser.

Stockholms universitet/Stockholm University
SE-106 91 Stockholm
Telefon/Phone: 08 – 16 20 00
www.su.se

**Stockholms
universitet**